

Fältförsök pågår också inom CKB för att ytterligare klarlägga vindavdriftens betydelse för fynd av växtskyddsmedel i vatten. Foto: Monica Kling

Vindavdrift sällan huvudorsak till växtskyddsmedel i vatten

Mängden växtskyddsmedel i miljöövervakningens bäck i Östergötland kan inte förklaras med vindavdrift eller ytavrinning vid bekämpning nära öppet vatten. Det konstateras i en rapport från KompetensCentrum för Kemiska Bekämpningsmedel, CKB. Transport genom marken är oftast en troligare orsak.

Trots regler om säker hantering och skyddsavstånd vid kemisk bekämpning på åkrar som gränsar till öppet vatten hamnar en del substanser årligen i våra jordbruksbäckar. I Östergötland har det index som visar giftighetsrisken i vattnet legat högre än i övriga typområden och även ökat de senaste åren. En studie av vilka växtskyddsmedel som används, spridningstidpunkter, närhet till öppet vatten och fynd i vattnet har därför gjorts för att försöka klargöra de huvudsakliga källorna.

50- och 100-meters zoner

Åkermark inom en 100-meterszon från vattnet definierades i undersökningen som nära vattendraget och dessa fält identifierades med hjälp av kartmaterial i GIS. Även en zon fram till 50 meter togs med som en egen undersökningsenhet. Uppgifter i miljöövervakningen för Östergötlands typområde åren 2002-2006 analyserades och spridningsfrekvens nära vatten jämfördes med datum och koncentration av fynd av växtskydds-substanser. Resultaten visade att vindavdrift eller ytavrinning bara i enstaka fall kunde kopplas samman med höga koncentrationer i vattnet. Vid dessa tillfällen kunde dock även punktkällor vara orsaken.

Markläckage och vattenföring förklarar mer

Östergötlandsområdet har förhållandevis mycket åker mot ytvatten, varför frekvensen av substanser som återfinns i vatten i jämfördes med typområdena i Skåne, Halland och Västergötland. De medel som hittades oftast i vattnet skiljde sig mellan områdena, men speglade främst användningen. De vanligaste växtskyddsmedlen i miljöövervakningens prover är som regel lättlösliga substanser som kommer ut i bäckarna i samband med kraftig nederbörd. I rapporten konstateras att markläckage är en troligare huvudorsak till att växtskyddsmedel återfinns i vatten. En annan faktor som spelar in är vattenföringen i bäckarna. Vid låg vattenföring blir utspädningseffekten liten och fler substanser hittas i koncentrationer över riktvärdet. Östergötlands geografiska läge innebär som regel mindre regn under sommaren än i övriga typområden.

Slutsatsen i rapporten är att vindavdrift och ytavrinning inte är de enda orsakerna till att riktvärden överskrids och att toxicitetsindexet inte minskar i typområdet i Östergötland. Hanna Andersson, CKB, som genomfört undersökningen skriver: "Att vindavdrift och ytavrinning, om det sker, endast gör det vid enstaka tillfällen kan mycket väl vara ett resultat av god tillämpning av skyddsavstånd och skyddszoner".

Monica Kling

Källa:

Andersson H. 2008.

Växtskyddsmedel i vattendrag - påverkan av vindavdrift och ytavrinning. Teknisk rapport 122.

Kan hämtas under Publikationer på CKB:s hemsida: <http://ckb.slu.se>

Greppanyheter i arkivet på samma tema:

Index för växtskyddsmedel i vatten pekar åt olika håll 4/11-08

Fler växtskyddsmedel bedöms vara lättlösliga 26/3-07